

Verslag Expertmeeting Binnenterreinen: *Klimaatbestendig & groen*

Op woensdag 29 maart in Stadsdeel West

Hoe maak je binnentuinen klimaatbestendig, hoe krijg je ze groen? In het Wilde Westen brachten jullie met veel enthousiasme je expertise bij elkaar. Met als resultaat een set maatregelen. Sommige best lastig te realiseren, zoals aanpassen van het planologisch kader en vooral handhaving. Maar ook veel stimulerende maatregelen waarmee we morgen al kunnen beginnen. Dit verslag geeft een impressie. Met korte samenvattingen van de presentaties, inspirerende voorbeelden, quotes en een vereenvoudigd overzicht van de maatregelen. Ook voegen we de lijst met deelnemers toe: zoek elkaar op, inspireer elkaar en help elkaar!

Aanleiding en doel

Stadsdeel West heeft experts uitgenodigd om van gedachten te wisselen over het klimaatbestendiger maken en vergroenen van binnenterreinen. Uit onderzoek van bewoner Ralph Stuyver bleek dat binnentuinen ongekend snel verstenen en er bedreigingen zijn door wateroverlast. Dit was aanleiding voor stadsdeel West stedelijke experts te betrekken bij dit klimaatthema en waar we als stad bij voorkeur op in moeten zetten het tij van verstening te keren.

Welkomstwoord Fenna Ulichki

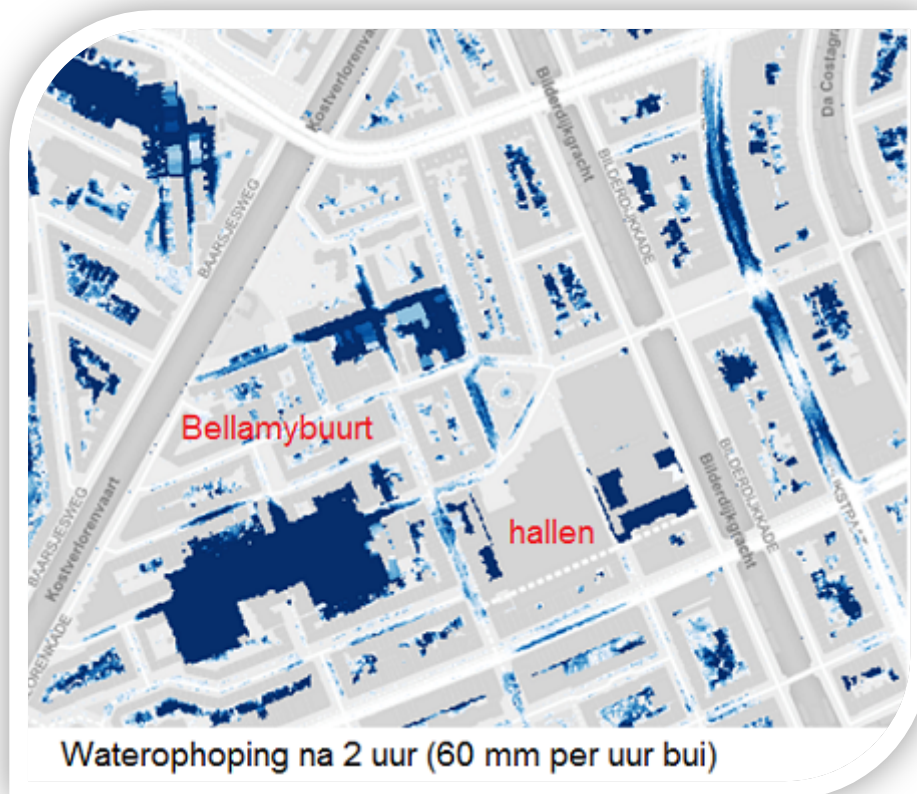
“Steden werken als hitte eilanden door een toenemende verstening. Vergroenen is een belangrijke remedie om steden klimaatbestendiger te maken. Het ‘gereedschapskistje’ hiervoor in stadsdeel West is nog beperkt.”

Presentatie Binnentuinen Bellamybuurt

Buurtbewoner en ontwerper Ralph Stuyver deed [onderzoek \(zie link\)](#) naar 28 binnenterreinen in De Bellamybuurt. West is een van de meest dichtbevolkte gebieden en dat geldt zeker voor Oud-West en de Bellamybuurt. Groen is er nauwelijks, nog geen vierkante meter per woning. De 28 binnenterreinen, samen 20% van de buurt, zijn ooit speciaal ontworpen als rustplek in de drukte van de stad.

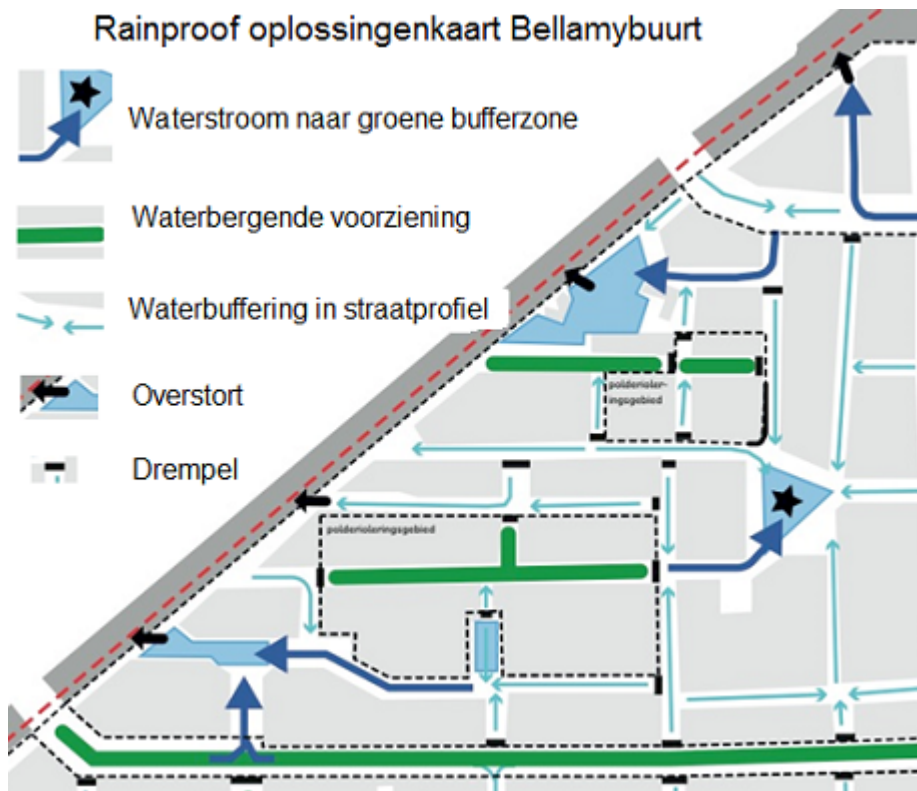

Rainproof.nl >> Tuinmaatregelen

1 *

¹ * Disclaimer. De gepresenteerde resultaten op deze kaart geven een indicatie van de te verwachten overlastlocaties bij hevige neerslag. In de modellering is zowel de stroming van regenwater over het maaiveld als afvoer via de riole-ring opgenomen. Interactie met het oppervlakte water en grondwater zijn in deze berekening niet meegenomen. Aangenomen is dat alle daken zijn aangesloten op het rioelstelsel en binnentuinen in afgesloten woonblokken allemaal niet. Lokaal kan dit afwijken. Op basis van luchtfoto's is een inschatting gemaakt van de mate van verharding. De gehanteerde maaiveld hoogte is gebaseerd op de hoogtekaart AHN2 uit 2010. Wijzigingen in hoogtes van na die tijd zijn hier niet in verwerkt. Gezien bovenstaande is het mogelijk dat de gepresenteerde wateroverlast in de praktijk niet altijd (in die mate) wordt herkend. Aan de absolute waarden kunnen geen rechten worden ontleend.

Presentatie juridische instrumenten: de zaak Zuid

Bestemmingsplanjurist Sander Kinneging onderzocht voor het nieuwe bestemmingsplan De Pijp een regeling die vergunningsvrij bouwen in binnenterreinen inperkt. Hiervoor gaf hij de tuinen een dubbelbestemming: naast de bestemming *Tuin* hebben zij de nevenbestemming *Waarde landschap*, de tuinen hebben [te-zamen] een functie die verder gaat dan het individueel genot, ze dragen bij aan het landschap van de stad.

Deze benadering maakt ook dat niet langer sprake is van een erf: hiermee vervalt een voorwaarde voor vergunningsvrij bouwen. Dit mag nog wel op een aangegeven strook van 2,5 meter tussen gebouw en dubbelbestemming.

Hoe ontstaat een dichtslibbende binnentuin?

- Historisch gegroeid;
- Globale/ruime bestemmingsplannen;
- Vergunningsvrij bouwen;
- Ruimhartige vergunningenpraktijk.

Sander Kinneging

Wat is nu vergunningsvrij mogelijk?

Sinds november 2014: 4 meter uitbouwen aan hoofdgebouw mits niet meer dan 50% van de tuin.

Bestemmingsplan de Pijp

Uitrollen van de regeling Bestemmingsplan de Pijp over heel Amsterdam is nog niet haalbaar: het is moeilijk om op grote schaal te voldoen aan de criteria voor een goede ruimtelijke ordening.

Wel kun je specifiek per bouwblok onderzoeken of er aanleiding is om vergunningsvrij bouwen te beperken. Sander Kinneging wil die onderbouwing samen met Waternet, Rainproof en GGD nader vormgeven. De regeling is namelijk juridisch nog niet getoetst. Stadsdeel Zuid gaat ervoor, maar ook de Centrale Stad moet de regeling kunnen verdedigen bij de Raad van State.

Op dit moment is de onderbouwing kwalitatief: *we willen niet dat de binnentuinen volgebouwd worden*. Sander wil nu beargumenteerd aantonen dat inperken van vergunningsvrij bouwen ook feitelijk beter is. Denk aan effecten op de grondwaterstand, de gezondheid, maar ook aan cultuurhistorische argumenten. Bijdragen zijn welkom!

Bestemmingsplan De Pijp 2018

1. Bestemming Tuin:

- a. bouwrecht voor uitbouw van 2,5 meter met groen dak
- b. verbod op nieuwe 'bijbehorende bouwwerken'
- c. afwijking 'bijbehorende bouwwerken' voor ophogen/verplaatsen/ herschikken, waarbij het bouwwerk met minimaal 50 % afneemt als het bebouwd deel groter is dan 50 % van het perceel, en het bouwwerk dan wordt uitgevoerd met een groen dak.

2. Dubbelbestemming Waarde – Landschap ten behoeve van instandhouding en ontwikkeling van het waardevolle groene en open karakter van de (binnen)tuinen

Goed om te weten: in De Pijp Noord is geen sprake van beschermd stadsgezicht, het gaat puur om de onwenselijkheid van volgebouwde binnentuinen.

Expertvraag: Is inperken van vergunningsvrij bouwen niet makkelijker te regelen via de Omgevingsplannen 2019?

Antwoord: Het is nog maar de vraag of het Rijk wil inspelen op signalen rond groene onbalans in binnenterreinen in Amsterdam.

Maatregelen

Uit het kwartet *fifty shades of green* kozen jullie onderstaande maatregelen. De nummers (bijv. U50) verwijzen naar de unieke maatregelen op de kwartetkaarten.

➤ [Wil je het kwartet nog een keer zien? Ralph heeft ze gebundeld in een pdf en voorzien van jullie opmerkingen! Zie losse bijlage](#)

“Morgen mee beginnen”

Communicatie	Afstemming met dak eigenaren (U50)	
	Open binnentuindagen (U49)	Ook 'groene daken dagen'

Coördinatie	Stedelijke coördinator binnentuinen instellen (U46)	
	Binnentuinambtenaar West (U37)	
Facilitatie	Groene daken en verticaal groen (U42)	
	Groene pilots en (buurt)initiatieven stimuleren en faciliteren (U40, U52, U54)	Substantiële financiële prikkel bewoners voor groenere tuin
	Zelfbeheer groen stimuleren (U41)	
Rainproof	Schoolpleinen vergroenen (X6)	Verbinden met bewustwording kinderen
	Regenton en installaties voor water hergebruik promoten en subsidiëren (R12)	Misschien regentonnen uitdelen (R10)
	Rainproof tuininrichting promoten (R3, R5)	
	Ontharden openbare ruimte (X6)	Puccini aanpassen (X6)
Bestemmingsplan	Bij uit/nieuwbouw: verplicht groen dak (X10)	
	Regels onderkeldering (U55)	
	Dubbelbestemming binnentuinen (U5)	
	Binnentuinen zo groen, open en onbebouwd mogelijk blijven (U2)	Nieuwe bebouwing niet toestaan (U3)
	Uitzonderingen vaststellen: waar en wanneer mag bouwen wel? (U7)	Regels voor strijdig gebruik vaststellen (U8)
	Lijst beschermwaardig groen opstellen (U31)	

“Te doen”

Participatie	Bewoners en bedrijven actief betrekken bij vergroening (U45)	
Rainproof	Bomen planten als hittewerende maatregel (X6)	Tuineigenaren, gebruikers en beheerders voorlichten (U44)
Bestemmingsplan	Regels voor minder bebouwing (U9)	Kans pakken bij Omgevingsplannen (U9)

“Moeilijk”

Participatie	Woningcorporaties enthousiast maken voor aanpak binnentuinen (U34)	
Facilitatie	Groene pilots en initiatieven financieel faciliteren (U52, U54)	
Rainproof	Watertoets of klimaattoets bij herbouw of nieuwbouw (U56)	
Handhaving	Illegale bebouwing handhaven (U22)	
	Meldpunt illegale bebouwing/verharding instellen (U48)	
Meer/beter groen	Financiële prikkel voor meer/beter groen. Moet substantieel bedrag (X9)	
Den Haag	Bepleiten noodzakelijke regelgeving	

Tot Slot

Door minder groen en onverhard verdwijnt de sponswerking van achtertuinen en zullen zware buien een toenemend schaderisico vormen. Daarnaast warmt de stad sneller op door minder schaduwwerking van groen. Ook is het niet altijd mogelijk de inklinking te compenseren met ophoogmateriaal. ‘Heel Holland zakt’ noemde Hans Kaljee dit. In erg laag liggende binnenreinen sterven boomwortels sluipenderwijs af door vernatting. Zo ontstaat een gevoel van urgentie te komen met maatregelen. Bijvoorbeeld het delen van kennis over risico’s en groenkansen met bewoners voor gezond en veilig wonen. Onze bevindingen over deze ‘vergeten’ 25 % van de stedelijke ruimte worden eerst voorgelegd aan het AB van West.

Deelnemerslijst

Naam	Functie	Organisatie
Fenna Ulichki	Dagelijks Bestuur	Amsterdam West
Gerolf Bouwmeester	Dagelijks Bestuur	Amsterdam West
Jan Hoek	Gespreksleider	
Ralph Stuyver	Groene binnentuinen initiator	Bew.ver. Overtoom
Daniël Goedbloed	Amsterdam Rainproof	Waternet
Geertje Sonnen	Amsterdam Rainproof	Waternet
Piet Johan Radsma	Waterplannen en Projecten	Waternet
Peer Maas	Beleid Grondwater	Waternet
Sander Kinninging	Planoloog, team Stadsdeel Zuid	RVE R&D
Erik Mattie	Architectuurhistoricus	RVE R&D
Anneke Blokker	Stadsecoloog	RVE R&D
Geertje Wijten	Planoloog / Agenda Groen	RVE R&D
Hans Kaljee	Stedelijk bomenconsulent	RVE R&D
Alphons Peters	Jurist, team stadsdeel Zuid	RVE R&D
Luc Sour	Organisator en adviseur groen	RVE R&D
Jan Henk Tigelaar	Projectleider 'fit for future'	De Gezonde Stad
Rutger Veldhuijsen	Technisch beleidsadviseur, bodem	Omgevingsdienst
Friso Klapwijk	Directeur	De Dakdokters
Maaïke den Besten	Directeur	Rooftop Revolution
Quirijn Verhoog	Hoofdontwerper Groen	Stadsdeel Zuid
Roel de Jong	Gebiedsmanager Oud West	Amsterdam West
Jasper Albert Leenarts	Senior Vergunningverlener Bouw	Amsterdam West
Anne Sjoerd Dikkerboom	Teammanager VTH - Bouw en Gebruik	Amsterdam West
Chris Overdijk	Medewerker VTH	Amsterdam West
Bertus Koppers	Groenbeheer	Amsterdam West
Robert Haarman	Strategisch adviseur openbare ruimte	Amsterdam West
Joost Kamps	Issuemanager bouwaanvragen binnentuinen	Amsterdam West
Sarah v. Mourik-Broekman	Gebiedscoördinator Oud West	Amsterdam West
Henny de Kok	Gebiedsmakelaar Helmers-/Vondelparkbuurt	Amsterdam West
Jessica ter Maat	Gebiedsmakelaar Da Costabuurt	Amsterdam West
Rik Hansen	Ambtelijk opdrachtgever inrichting o.r.	Amsterdam West
Jorien Roling	Gebiedsmakelaar Bellamybuurt	Amsterdam West
Helen van den Broek	Notulist	